

Motion till riksdagen 2005/06:Ub427

av **Ulf Nilsson m.fl. (fp)**

Villkoren för studenter

Motionen delad mellan flera utskott

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	1
Förslag till riksdagsbeslut	2
Den fria akademins tre grundsatser	3
Stärk studenters rättigheter.....	4
Inför studentkontrakt.....	4
Inrätta studentombudsmän	4
Avskaffa kårobligatoriet.....	5
Motverka diskriminering.....	5
Förbättra undervisningen	6
Inför ett treterminssystem.....	6
Inför en examensbonus.....	6
Uppmuntra goda pedagoger	7
Förbättra situationen för funktionshindrade studenter.....	7
Stärk studenternas ekonomi	8
Höj studiemedlet	8
Erbjud tilläggsån till studerande med barn.....	8
Bryt CSN:s monopol.....	8
Inför straffavgift för sent studiemedel	10
Avskaffa fribeloppsgränsen.....	10
Gör dispensreglerna för studiemedel mer generösa.....	10
Ge forskarstuderande större trygghet	11
Underlätta sparande för kompetensutveckling	11
Bygg fler studentbostäder.....	11

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att varje akademisk institution skall upprätta ett studentkontrakt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att varje universitet och högskola skall tillsätta en eller flera studentombudsmän.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa kårobligatoriet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett långsiktigt och målmedvetet arbete att motverka diskriminering.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa ett treterminssystem vid högskolan.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en examensbonus.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att premiera lärare med pedagogisk kompetens.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förbättra möjligheten för funktionshindrade att delta i högskolestudier.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att höja totalbeloppet i studiemedlet med 400 kr per månad.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uppräkna studiemedelnivån i förhållande till prisutvecklingen.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa ett tilläggs lån för studerande med barn.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bryta CSN:s de facto-monopol på att erbjuda studielån.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om straffavgifter för försenade studiemedelsutbetalningar och långa handläggningstider.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avskaffa fribeloppsgränsen i studiemedelsystemet.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om generösare dispensregler för studiemedel längre än tolv terminer.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fler doktorandtjänster.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten till utbildningsbidrag vid forskarstudier.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kunna utnyttja ett års pensionssparande för kompetensutveckling.¹

¹ Yrkande 18 hänvisat till SfU.

Den fria akademins tre grundsatser

Varför finns universitet och högskolor? Vilka är de till för? Högskolan är till för samhället, säger någon. Den ska tjäna staten, en annan. Den ska tillgodose näringslivets behov, säger en tredje. Detta är några av de varierande och motstridiga svar som kan utläsas ur den utbildningspolitiska debatten i Sverige. Men det finns ett enkelt, liberalt, besked: Universitet och högskolor är till för dem som ägnar sig åt högskolans huvuduppgift – att söka kunskap.

När framtidens utbildningsväsende formas måste studenter och forskare sättas i centrum. Den fria akademien är en vision sprungen ur tanken om kunskapen som redskap för personlig utveckling, ur det klassiska bildningsidealet och ur idén om det fria, kritiska kunskapssökandet. Det är en vision med djup förankring i den liberala idétraditionen – en radikal kraft för förnyelse och förändring av den högre utbildningen och forskningen i Sverige. Den fria akademien bygger på tre grundsatser:

Kunskap som egenvärde. Det måste bli ett slut på uppdelningen i nyttig och onyttig kunskap. Förmedlandet och utvecklandet av kunskap kan inte bara mätas i kortsiktiga nyttotermer. Studenter som lär sig klassiska språk eller forskare som ägnar sig åt naturvetenskaplig grundforskning kan sällan peka på hur deras verksamhet omedelbart kan omsättas i högre BNP-tillväxt. Men de nya insikter som kunskapssökandet genererar berikar de enskilda människorna och bidrar till att stärka det gemensamma intellektuella kapitalet. Ett samhälle som inte tar till vara och uppmuntrar människors strävan efter kunskap förtvinar. Liberaler tar strid för kunskap som egenvärde och mot en ensidigt nyttofixerad kunskapssyn.

Frihet. Den fria akademien är samhällets självkritiska spegel. Det måste bli ett slut på centralstyrning och politiska pekpinnar gentemot universitet och högskolor – gentemot lärare, studenter och forskare. Studenternas val måste få större genomslag när det gäller tilldelning av platser både mellan olika högskolor och mellan skilda ämnesdiscipliner. Högskolornas möjligheter att bestämma över det egna lärosätet måste stärkas; lärare, studenter och forskare ska ha ett avgörande inflytande i universitetsstyrelserna. Liberaler tar strid för den akademiska friheten och mot politisk centralstyrning.

Kvalitet. Det måste bli ett slut på en ordning som ensidigt premierar uppfyllandet av kvantitativa planmål, i form av exempelvis hur många studenter som utexamineras eller hur många personer som årligen disputerar. Högskolan är ingen utbildningsfabrik. I stället måste den vetenskapliga kvaliteten sättas i främsta rummet. Kvaliteten i undervisning och forskning ska utvärderas genom såväl inre som yttre, oberoende, granskning. Utbyggnaden av högskolan ska ske i en sådan takt att det är möjligt att erbjuda studenterna en akademisk utbildning till innehållet, inte enbart till namnet; det kräver kvalificerade, disputerade, lärare och tillräckligt med tid för undervisning. Liberaler tar strid för den vetenskapliga kvaliteten och mot ensidigt kvantitetstänkande.

De fyra partierna i Allians för Sverige har väckt två gemensamma motioner om forskning och högskolepolitik: *Forskning med hög kvalitet* (2005/06:Ub346) och *Högskola med hög kvalitet* (2005/06:Ub347). I dessa

Fel! Okänt namn på

motioner utvecklar vi en gemensam syn på hur den högre utbildningen och forskningen i Sverige ska utvecklas. I denna motion utvecklar Folkpartiet liberalerna sina förslag beträffande områden som ännu inte varit föremål för gemensamma riksdagsmotioner från alliansens partier.

Stärk studenters rättigheter

Studenters rättigheter måste stärkas och förtydligas. Folkpartiet liberalerna vill därför införa ett flertal nya grepp för att stärka den enskilda studentens rättigheter inom högskolan.

Inför studentkontrakt

Studenten är en utsatt individ inom högskolan. Folkpartiet välkomnar den lag om likabehandling av studenter som kom för något år sedan, men ytterligare åtgärder behöver vidtas för att skapa bättre villkor för studenter. Folkpartiet liberalerna föreslår därför att varje akademisk institution eller motsvarande ska upprätta ett *studentkontrakt* som ska reglera studenternas rättigheter och skyldigheter. Studentkontraktet ska innehålla principer för hur bl.a. rättning av prov och betygssättning ska gå till. Studenten ska ha rätt att få prov eller uppsatser bedömda av någon annan än den examinerande läraren. Som sista instans ska institutionens professorer göra bedömningen. Den student som har professorn som handledare eller examinerator ska ha möjlighet att få sin skrivning eller uppsats bedömd av en från institutionen fristående granskare.

Kontrakten ska självfallet inte bara reglera studenternas rättigheter utan också deras skyldigheter – att delta i föreläsningar och seminarier samt att ägna tid och kraft åt studierna. Ett bra kontrakt måste innehålla rättigheter och skyldigheter för båda parter – både studenterna och lärarna. Studentkontrakten kan till sitt innehåll variera mellan olika högskolor och universitet. Det gör att studenterna kan jämföra olika institutioner, innan de väljer högskola eller universitet. På detta sätt konkurrerar institutioner och högskolor med varandra på ett mycket tydligt sätt, vilket gynnar kvaliteten. Institutionerna ska ha samma form av kontrakt också för sina doktorander. I dessa kontrakt ska anges exempelvis hur mycket handledning som doktoranden har rätt att kräva.

Inrätta studentombudsmän

Folkpartiet liberalerna föreslår att det vid varje universitet och högskola ska inrättas en eller flera tjänster som studentombudsman, beroende på lärosätets storlek. Till studentombudsmannen ska studenter kunna vända sig om de anser sig orättvist behandlade av institutionen i fråga om bedömning av skrivningar, examensarbeten eller betygssättning. De ska också kunna vända

Fel! Okänt namn på

sig till studentombudsmannen om de anser att institutionen inte uppfyller villkoren i studentkontraktet.

Avskaffa kårobligatoriet

Kårobligatoriet, som innebär att alla studenter tvångsansluts till en studentkår, är principiellt felaktigt och bör därför i takt med att studenternas inflytande i övrigt ökar på sikt avskaffas. Även studenter bör själva få välja vilken förening de vill vara med i. Studenterna spelar en viktig roll i utvecklandet av universitet och högskolor och då ter sig inte en verksamhet byggd på obligatorisk anslutning som en tilltalande lösning.

Det finns en rad frågor som behöver lösas på vägen mot obligatoriets avskaffande och vi vill se en noggrann genomlysning av dessa. En nödvändig förutsättning för att driva kårer och nationer är att det finns en trygg och oberoende finansiering. Detta för att den verksamhet som kårer och nationer bedriver i form av studiebevakning och social verksamhet inte ska påverkas negativt.

I augusti 2005 tillsatte regeringen en särskild utredare med uppgift att utreda hur kårobligatoriet ska kunna moderniseras, utan att undersöka om kårobligatoriet i sig ska avskaffas. Folkpartiet liberalerna anser att regeringens utredning inte är tillräcklig. Regeringen bör tillsätta en parlamentarisk utredning för att få en bredare förankring. Utredningen bör pröva hur studenternas inflytande ska kunna stärkas och hur en reell föreningsfrihet kan införas.

Motverka diskriminering

Högskolan är en viktig del av många studenters liv. Det är viktigt att alla kan trivas. Högskolan ska gestalta en öppen och välkomnande miljö för alla som väljer att studera där. De problem som finns i samhället i övrigt finns naturligtvis även på våra högre lärosäten. Studenter vittnar bl.a. om diskriminering på grund av kön eller etnisk bakgrund. Dessa typer av problem får aldrig accepteras. Det krävs ett långsiktigt medvetet arbete för att bekämpa diskriminering. För oss liberaler är detta en mycket viktig fråga. Varje individ ska bli bedömd efter sina egna kvalifikationer, inte dömas efter kön eller etnisk tillhörighet.

Ett delförslag för att komma till rätta med orättvisa bedömningar av tentamina skulle vara att alla skrivningar kodas med en sifferkod i stället för studentens namn. På så vis minskar risken för diskriminering på grund av kön eller etnisk bakgrund.

Fel! Okänt namn på

Förbättra undervisningen

Det senaste decenniets högskolepolitik har ensidigt fokuserat på kvantitet: hur många som börjar högskolan, hur många som går på högskolan, hur många som tar examen. Alltför lite fokus har legat på kvaliteten. Folkpartiet liberalerna föreslår nu tillsammans med partierna inom Allians för Sverige ett stopp för fler platser i högskolan till dess kvaliteten har stärkts.

Vi föreslår här flera förslag för att kunna erbjuda studenter bättre undervisning och möjlighet till mer effektiva studier.

Inför ett treterminssystem

Både studenten och samhällsekonomin skulle vinna på studentens möjlighet att kunna bli färdig med sin examen och komma ut i arbetslivet tidigare än i dag. Folkpartiet liberalerna vill därför möjliggöra för universitet och högskolor att införa ett treterminssystem, så att studenterna inte ska tvingas till nästan tre månaders studieavbrott under sommaren. Flertalet studenter måste i dag skaffa sig extrajobb för att klara sin försörjning under sommaren, vilket för vissa tar fokus från studierna.

Visserligen ordnar flera universitet och högskolor sommarkurser, men dessa ingår sällan i de reguljära utbildningsprogrammen. Det är därför i dag inte möjligt för studenter att minska antalet år i högskolan och nå fram till en examen tidigare.

Med ett treterminssystem skulle det vara möjligt för studenterna att ägna sig åt seriösa heltidsstudier även under sommaren med studiemedel. Ett sådant treterminssystem som Folkpartiet liberalerna föreslår är en reform som många studenter önskar sig. Det skulle innebära en ökad ekonomisk trygghet även under sommaren, i och med att den del av året som nu inte är studiemedelsberättigad skulle bli det.

Flera högskolor har uttryckt intresse för att pröva ett treterminssystem, men för att detta ska bli möjligt krävs förändringar i resurstilldelningssystemet till universitet och högskolor, regleringen av lärarnas arbetstider samt tillgången till vägledning och teknisk support även under sommaren. En fördel i sammanhanget är att högskolornas och universitetens lokaler och utrustning kan utnyttjas mycket effektivare.

Inför en examensbonus

I dag premieras högskolor som godkänner många studenter. Resurstilldelningssystemet till universitet och högskolor baseras dels på antalet studenter, dels på de poäng och examina som dessa presterar. Detta system riskerar att leda till att studenter godkänns, utan att de når de kunskapsmål som finns angivna.

Folkpartiet anser att man i stället bör premiera studenter som är flitiga och snabbt tar sina poäng och examina. Vi föreslår därför att bidragsdelen ökar ju

längre in i utbildningen som studenten befinner sig. En student som tar examen ska ges en bonus (examensbonus) i form av nedskrivning av studentens studielån. Folkpartiet föreslår att regeringen tillsätter en utredning som ska lämna förslag på hur en examensbonus bäst bör utformas.

Uppmuntra goda pedagoger

Lärarnas sakkunskap är naturligtvis mycket viktig vid högskolan. Men också deras förmåga att lära ut är viktig för resultatet. Generellt har pedagogiska meriter hos lärarna inom högskolan aldrig kunnat mäta sig med de vetenskapliga. Att stärka lärarnas pedagogiska förmåga är ett viktigt mål för att höja kvaliteten på den högre utbildningen. Högskolorna måste intensifiera arbetet med att fortbilda lärare i pedagogik och lärandets metodik. Statusen för pedagogiska meriter måste höjas. Att premiera pedagogiska kunskaper genom ett belöningssystem är ett sätt att stärka pedagogikens status inom högskolan. Ett sådant belöningssystem kan grundas på de kursutvärderingar som studenterna gör efter avslutad kurs.

Förbättra situationen för funktionshindrade studenter

Andelen funktionshindrade som studerar på högskolenivå är låg. Bara 69 procent av högskolornas byggnader uppfyller kraven på tillgänglighet för rörelsehindrade och möjligheterna till personlig assistans och annat stöd för funktionshindrade är otillfredsställande. Folkpartiet liberalerna vill nu ändra på dessa förhållanden.

Det är utmärkt att det nu finns en lag mot diskriminering av studenter på grund av bl.a. funktionshinder. Alla högskolebyggnader ska – liksom andra offentliga byggnader – vara tillgängliga för funktionshindrade senast år 2010. Frågan är om det målet kommer att nås. Folkpartiet liberalerna anser därför att ytterligare ansträngningar måste göras för att alla högskolebyggnader ska bli tillgängliga för funktionshindrade inom de närmaste fem åren.

Studenter med rörelsehinder har i dag rätt att ansöka om ett särskilt utbildningsstöd för personlig assistans. Det är ett statligt stöd och kan beviljas om inte kommunen eller universitet och högskolan tillhandahåller motsvarande stödåtgärder. Studenter med andra former av funktionshinder, exempelvis studenter med psykisk ohälsa och neuropsykiatriska problem har i dag inte rätt till personlig assistans. Folkpartiet liberalerna anser att studerande med psykiska funktionshinder bör ha rätt till motsvarande stöd. Vi föreslår därför att rätten att ansöka om särskilt utbildningsstöd utvidgas även till andra grupper av funktionshindrade än rörelsehindrade.

Fel! Okänt namn på

Stärk studenternas ekonomi

För många studenter är det ett tufft liv att studera, inte för att studierna i sig kanske är så besvärliga, utan på grund av alla praktiska vardagsproblem. Studenter är i en utsatt situation ekonomiskt och problemen blir därför stora när studenterna drabbas av långa handläggningstider och sena utbetalningar av studiemedlet. Problem att finna bostad är på många studieorter också ett problem.

Höj studiemedlet

De senaste 15 åren har standarden för studenterna sänkts med 40 procent, och de har fått nästan 500 kr mindre att röra sig med varje månad. Det visar en beräkning som Föreningssparbanken gjorde 2004. Marginalerna är ytterst små – en ensamstående student tvingas klara sig på 20 kr i månaden, när hyran, maten och annat nödvändigt är betalt. Inte minst de växande boendekostnaderna och kostnaderna för dator har kraftigt ökat de ekonomiska påfrestningarna. Levnadsomkostnaderna har ökat kraftigt de senaste tio åren, men studiemedlen har inte höjts i motsvarande grad.

Folkpartiet liberalerna anser att det nu är nödvändigt att höja studiemedlet. Det finansiella läget tillåter inte någon kraftig höjning, men även en liten höjning är av betydelse för de studerande. Vi föreslår att totalbeloppet för alla studerande höjs med 400 kr per månad och att därefter en uppräknings sker varje år i förhållande till prisutvecklingen i Sverige.

Erbjud tilläggs lån till studerande med barn

Folkpartiet liberalerna har i flera år yrkat på att särskilda barn tillägg ska införas i studiemedelssystemet. Glädjande nog beslutade riksdagen våren 2005 att så ska ske fr.o.m. 2006. Därigenom förbättras den ekonomiska situationen för studerande med barn avsevärt.

Studerande med barn kan emellertid hamna i akuta ekonomiska situationer och tillfälligt behöva ett ekonomiskt tillskott. Folkpartiet föreslår därför att en möjlighet införs till ett tilläggs lån på 3 000 kr i månaden. Detta tilläggs lån bör förbehållas studerande med barn och finansieras genom att möjligheten till tilläggs lån avskaffas för personer över 25 år som haft en hög arbetsinkomst de närmaste åren före studierna.

Bryt CSN:s monopol

Riksdagens revisorer har i en rapport kritiserat Centrala studiestödsnämnden (CSN) för att handläggningen av ansökningar om studiemedel i många fall tar så lång tid att studenterna inte får pengar till sina studier i tid. Trots att rege-

ringen i årets budgetproposition påvisar vissa förbättringar, är handläggningstiderna och tillgängligheten fortfarande inte acceptabla.

Handläggningen av vissa ansökningar, t.ex. merkostnadslån och tilläggs-lån, har t.o.m. tagit längre tid. Det går i dag långsammare att handlägga ansökningar om studiemedel än det gjorde 1997 när problemen började. Tidigare hade CSN som mål att 80 procent av alla ansökningar skulle handläggas inom tre veckor. Trots att detta måste anses vara ett lågt satt mål, har CSN inte lyckats nå det sedan 1996. Det finns en uppenbar risk att det kommer att ta ännu längre tid när CSN får nya frågor att hantera, t.ex. barn tillägg.

Det är ingen överdrift att påstå att det nuvarande studiemedelssystemet lider av en legitimitetskris. Samtidigt som handläggningstiderna förlängs och servicen försämras, tar CSN ut höga administrativa avgifter av studenterna. Kombinationen av stigande avgifter och försämrade service är stötande. De ekonomiska tillskott som regeringen har fördelat till CSN har uppenbarligen inte hjälpt. Effektivitetsproblemen kvarstår, vilket också regeringen påtalar.

Om alla med intresse och fallenhet för högre studier, och inte bara de med välbärgade föräldrar, ska ha reell möjlighet att studera vid universitet och högskolor är det viktigt att det finns ett tämligen frikostigt offentligt studie-stöd. Systemet måste dessutom fungera i praktiken. Inte minst studerande från studieovana miljöer kan bli avskräckta av den osäkerhet och otrygghet som människor upplever i dagens studiemedelssystem. Folkpartiet liberalernas slutsats blir att det inte längre duger med desperata brandkårsutryckningar och smärre justeringar. Systemet måste förändras grundligt.

På något längre sikt måste CSN:s de facto-monopol på att erbjuda studielån brytas. Studielånemarknaden måste öppnas för verklig konkurrens. Genom att släppa in banker och andra finansiella institut kan tillgängligheten och effektiviteten i administrationen av studielånen öka. På en fri marknad slipper studenterna stå med mössan i hand för att få sin rättmätiga service. I stället kommer långivarna att tävla om att erbjuda så goda villkor som möjligt.

Ett framtida moderniserat studiestödssystem ska – precis som det nuvarande – bygga på principen att staten garanterar alla studenter, oberoende av inkomst- eller förmögenhetsförhållanden eller vilken högskoleutbildning som de vill läsa, en generös offentlig studiefinansiering. Det sker genom att staten går i borgen för studielånen. Vem som slutligen tillhandahåller lånen avgör studenten själv efter att ha valt mellan de alternativ som existerar på marknaden. Staten måste också i ett framtida system tillhandahålla ett finansiellt stöd utan återbetalningskrav för att garantera en bidragsdel.

Även i ett system med en friare studielånemarknad, präglad av konkurrens och valfrihet, kommer det att finnas behov av en statlig myndighet, som fattar beslut om vilka människor som har rätt att omfattas av den offentliga studiefinansieringen, i praktiken det statliga borgensåtagandet. Sådana myndighetsbeslut kan aldrig överlåtas till andra än just myndigheter. Poängen med det reformerade system som Folkpartiet föreslår är att konkurrensen och valfriheten skapar möjligheter till förbättrad effektivitet och service, när det gäller själva långivningen.

Fel! Okänt namn på

Inför straffavgift för sent studiemedel

Dagens studenter kan inte vänta på att det nya, reformerade studiemedelssystem som Folkpartiet ovan föreslagit ska införas. Effektiviteten i administrationen av studielånen måste skärpas omedelbart. Folkpartiet liberalerna föreslår därför att en skyldighet för CSN att betala en straffavgift till studenter som inte får sina studiemedel i tid ska införas. Förseningen kan bero på långa handläggningstider eller annat byråkratiskt krångel. En sådan straffavgift ska också betalas om studenten inte får information eller svar på en ansökan inom viss tid.

Att införa en sådan straffavgift skulle vara ett rimligt sätt att utöva påtryckningar på CSN att skärpa sina rutiner så att effektiviteten förbättras. Men åtgärden kan också motiveras ur rättvisesynpunkt. Varför ska CSN ha rätt att kräva höga påminnelseavgifter för studielån som inte betalas i tid om myndigheten själv inte ersätter studenter som inte får sina pengar i tid? Riksdagens revisorer presenterade år 2000 en kritisk granskning av CSN. En slutsats i revisorernas rapport var att varken de långa handläggningstiderna eller den bristfälliga kommunikationen i återkravsärenden var förenliga med de mål som satts upp. De förbättringar som skett sedan år 2000 är inte tillräckliga, vilket regeringen också påpekar i årets budgetproposition.

Avskaffa fribeloppsgränsen

Det ska löna sig att arbeta även för studenter. Därför föreslår Folkpartiet att den s.k. fribeloppsgränsen avskaffas. Fribeloppet är den gräns som staten har satt upp för hur mycket en student får tjäna innan det sker en nedtrappning av studiemedlen. Denna princip leder i många fall till att arbete bestraffas så att studenter drabbas av kraftiga marginaleffekter. Studenten fastnar i en fälla där det är mycket svårt att påverka den egna ekonomiska situationen. Folkpartiet anser därför att fribeloppet successivt ska höjas och att fribeloppsgränsen så småningom ska tas bort helt. Det skulle också vara ett sätt att få studenter att jobba vitt i stället för svart.

Gör dispensreglerna för studiemedel mer generösa

Enligt det studiestödssystem som nu gäller har studenter rätt att uppbära studiemedel i tolv terminer. Begränsningar måste naturligtvis finnas, inte minst av ekonomiska skäl. För flertalet studenter torde det vara möjligt att avsluta studierna och ta sin examen inom denna tidsram. Men det kan finnas undantag. Det kan exempelvis gälla studenter som efter ett par terminers studier ändrar studieinriktning och påbörjar en längre högskoleutbildning – exempelvis till läkare. För dessa kan det vara svårt att bli färdiga inom tolv terminer. De tvingas då antingen avbryta sin utbildning eller studera utan studiemedel, vilket kan vara svårt eller omöjligt rent ekonomiskt. Resultatet kan bli personliga tragedier men också en förlust för samhället som går miste om en utbild-

dad läkare. Folkpartiet anser alltså att CSN måste inta en relativt generös hållning och ge dispens till studenter som har några terminer kvar av sin utbildning men har utnyttjat det maximala antalet studiestödsberättigade terminer.

Ge forskarstuderande större trygghet

Universitet och högskolor har i dag egen finansiering bara till ungefär hälften av dagens doktorander, vilket är oacceptabelt. Folkpartiet anser att det bör inrättas betydligt fler doktorandtjänster med en ekonomi och trygghet som är jämförbar med de normer som gäller i det omgivande samhället. Tjänsterna bör självfallet vara finansierade. Det bör även vara möjligt att få utbildningsbidrag för att delta i forskarutbildning. Även detta ger en någorlunda trygg försörjning. Folkpartiet anser därför att dessa möjligheter bör öka.

Underlätta sparande för kompetensutveckling

Alla människor borde ha ekonomiskt utrymme att pröva på något nytt. Det har tidigare funnits majoritet i Sveriges riksdag för ett individuellt kompetenssparande (IKS). Medel avsattes för detta i statsbudgeten, men dessa har sedan delvis använts till andra ändamål av den socialdemokratiska regeringen.

Folkpartiet liberalerna tror på det livslånga lärandet. Vi tror på företagssamhet och egna initiativ. Ett sätt att underlätta detta är att göra det möjligt att disponera medel från den allmänna pensionen, avtalspensionen, det privata pensionssparandet och den privata pensionsförsäkringen för att använda en period mitt i livet till studier eller att starta ett eget företag. Som mest ska man kunna ta ut en summa som motsvarar ett år av pensionstiden. Det innebär omkring 65 procent av en årslön – summan varierar beroende på löneutveckling, avtal och hur mycket man har sparat privat. Eftersom inbetalningar till olika former av pension sker med obeskattade pengar, ska pengarna beskattas när de tas ut.

Systemet ger en ökad flexibilitet för individen. Det blir upp till var och att bedöma om pensionspengarna räcker. Studier och eget företagande leder i många fall till ökade inkomster, vilket i så fall kan kompensera det uttag som har gjorts.

Bygg fler studentbostäder

I vår bostadspolitiska motion återfinns förslag på hur fler bostäder kan byggas, vilket i hög grad skulle gynna studenter, eftersom bostadsbristen är stor på de flesta studieorterna. Framför allt behöver studenter små och billiga lägenheter och därför är det viktigt att mark anvisas för studentbostäder och att konkurrensen inom byggsektorn ökar. Uthyrning av rum i privatbostäder ska göras skattefria.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 4 oktober 2005

Ulf Nilsson (fp)

Ana Maria Narti (fp)

Marita Aronson (fp)

Christer Nylander (fp)

Axel Darvik (fp)

Anita Brodén (fp)